۲۰۷۶۷۸
شماره ...../ت۶۳۶۰۸هـ
تاریخ ۱۴۰۳/۱۲/۲۸

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب‌نامه هیئت وزیران

بسمه تعالی

«با صلوات بر محمد و آل محمد»

وزارت دادگستری - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
وزارت کشور - سازمان ثبت اسناد و املاک کشور - سازمان ثبت احوال کشور
سازمان پزشکی قانونی کشور

هیئت وزیران در جلسه ۱۴۰۳/۱۲/۲۶ به پیشنهاد وزارت دادگستری (با همکاری سازمان ثبت احوال کشور) و تأیید رئیس قوه قضائیه و به استناد بند (ث) ماده (۱۱۳) قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴۰۳، آیین‌نامه اجرایی بند یادشده را به شرح زیر تصویب کرد:

آیین‌نامه اجرایی بند (ث) ماده (۱۱۳) قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران
(موضوع صدور گواهی انحصار وراثت توسط سازمان ثبت احوال کشور)

ماده ۱- در این آیین‌نامه، اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به‌کار می‌روند:

۱- سازمان: سازمان ثبت احوال کشور.

۲- قانون: قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴۰۳.

۳- مرکز: مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه.

۴- پایگاه: پایگاه اطلاعات خانواده (سببی و نسبی) سازمان ثبت احوال کشور.

۵- گواهی انحصار وراثت: گواهی انحصار وراثت موضوع ماده (۳۶۰) قانون امور حسبی مصوب ۱۳۱۹ که براساس این آیین‌نامه صادر می‌شود.

۶- هیئت حل اختلاف: هیئت حل اختلاف موضوع ماده (۳) قانون ثبت احوال مصوب ۱۳۵۵ با اصلاحات بعدی.

۷- متوفی: تبعه ایرانی مقیم ایران یا خارج از ایران که وفات نموده یا حکم قطعی موت فرضی وی از سوی دادگاه صالح صادر شده است.

۸- اعلام‌کنندگان وفات: کلیه اشخاص و مراجعی که به‌موجب قوانین و مقررات، وظیفه اعلام فوت به سازمان را بر عهده دارند، از قبیل مراجع قضایی و انتظامی، وزارتخانه‌های امور خارجه و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (مراکز درمانی دولتی و خصوصی)، سازمان پزشکی قانونی کشور و آرامستان‌ها.

۹- اعلامیه فوت: اعلامیه رسمی فوت یک فرد که حسب مورد از سوی اعلام‌کنندگان وفات صادر می‌شود.

۱۰- دعوای مرتبط با متوفی: دعوایی که متوفی یکی از طرفین آن بوده و پس از طرح دعوا فوت کرده است.

۱۱- ذی‌نفعان: اشخاصی از قبیل وراث، ولی و قیم، وصی و موصی‌له و همسر موقت متوفی به‌موجب سند رسمی یا حکم قطعی دادگاه، شاکی و خواهانِ دعاوی مرتبط با متوفی و یا محکومٌ‌له این دعاوی.

ماده ۲- به منظور اجرای بند (ث) ماده (۱۱۳) قانون، سازمان مکلف است درخصوص طراحی، ایجاد و راه‌اندازی سامانه‌های مورد نیاز و زیرساخت‌ها و تکمیل اطلاعات لازم افراد، با رعایت قانون مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی مصوب ۱۴۰۱، برای صدور گواهی انحصار وراثت به‌صورت سامانه‌ای (سیستمی) اقدام کند.

ماده ۳- سازمان مکلف است سامانه یا سامانه‌های مربوط را به گونه‌ای طراحی کند که امکان موارد زیر برای صدور گواهی انحصار وراثت فراهم باشد:

۱- تبادل اطلاعات موضوع این آیین‌نامه با قوه قضاییه و دیگر دستگاه‌های ذی‌ربط، به‌صورت برخط.

۲- دریافت برخط اعلام واقعه وفات.

۳- تشخیص مواردی از قبیل طبقات و درجات وراث، میزان سهم‌الارث آنان، موارد حَجب و موانع ارث.

۴- اعلام گواهی انحصار وراثت قطعیت‌یافته و مراتب اصلاح آن، به نهادها و دستگاه‌های ذی‌ربط.

۵- احراز اصالت گواهی انحصار وراثت.

۶- ثبت اعتراض درخصوص گواهی انحصار وراثت صادره، مطابق مقررات این آیین‌نامه.

ماده ۴- اعلام‌کنندگان وفات مکلفند به محض اطلاع، مراتب فوت را به‌صورت برخط به سازمان اعلام کنند.

تبصره - مراجع مذکور مکلفند در تمهید و تهیه زیرساخت‌های لازم برای اعلام برخط واقعه وفات، با سازمان همکاری کنند.

ماده ۵- اعلام‌کنندگان وفات باید در اعلامیه فوت موارد زیر را درج کنند:

۱- هویت و جنسیت متوفی.

۲- دین و مذهب متوفی، در صورت امکان.

۳- زمان وقوع فوت و در صورت عدم امکان، بازه زمانی آن.

۴- زمان وفات طفل از حیث قبل از تولد یا پس از آن.

۵- تعیین تقدم و تأخر فوت متوفیان در یک واقعه با وجود احتمال رابطه توارث، در صورت امکان.

تبصره - در مواردی که فوت به سبب حوادثی مانند غرق، تصادف، زلزله، آتش‌سوزی، انفجار و سقوط هواپیما رخ می‌دهد، مرجع قضایی در دستورات خود، نوع حادثه را نیز به سازمان پزشکی قانونی کشور اعلام می‌کند. سازمان مذکور مکلف است در صورت اطلاع از نوع و جزئیات حادثه، در اعلامیه فوت، آن‌ها را قید کند.

ماده ۶- سازمان پزشکی قانونی کشور مکلف است در مواردی که هیئت حل اختلاف حسب مورد براساس تقاضای اشخاص یا رأساً درخواست بررسی تشخیص بارداری یا ارائه اطلاعات موضوع ماده (۵) این آیین‌نامه را دارد، بدون نیاز به دستور مقام قضایی اقدام کرده و نتیجه آنها را به‌صورت برخط به سازمان اعلام کند.

تبصره - سازمان پزشکی قانونی کشور در اجرای این ماده می‌تواند از ظرفیت گروه پزشکی معتمد موضوع بند (ب) ماده (۱۱۵) قانون و با رعایت آیین‌نامه اجرایی بند مذکور، استفاده کند.

ماده ۷- مرکز مکلف است امکان ارسال برخط داده‌ها و اطلاعاتی که در صدور گواهی انحصار وراثت و اصلاح آن مؤثر است (از قبیل احکام قطعی دایر بر موت فرضی، موارد اعتراض درخصوص آرای هیئت حل اختلاف در مراجع قضایی و آرای قطعی دادگاه در رابطه با این موارد، اطلاعات مورد نیاز سازمان پس از ثبت واقعه وفات مانند هویت طرفین دعاوی مرتبط با متوفی، مفاد آرای قطعی نفی یا اثبات نسب و وجود گواهی انحصار وراثت صادره توسط قوه قضاییه و همچنین احکام قطعی حجر، رفع حجر، نصب و عزل قیّم و نصب و ضمّ‌امین) را به سازمان فراهم کند.

تبصره - مفاد این ماده مانع ارائه اطلاعات مذکور از سوی ذی‌نفعان به سازمان، در مواردی که امکان ارسال برخط آنها وجود ندارد، نیست.

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب‌نامه هیئت وزیران

ماده ۸- سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مکلف است امکان استعلام وجود عقدنامه دائم و موقت رسمی، وصیت‌نامه رسمی با شماره ملی وصی و موصی‌له را پس از ثبت واقعه وفات، به‌صورت برخط برای سازمان فراهم کند.

ماده ۹- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است امکان استعلام بارداری و همچنین سقط و زایمان حمل را براساس اطلاعات سامانه موضوع ماده (۵۴) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت مصوب ۱۴۰۰، به‌صورت برخط برای سازمان فراهم کند.

ماده ۱۰- سازمان مکلف است ظرف بیست روز پس از ثبت واقعه وفات و بدون نیاز به درخواست، گواهی انحصار وراثت را براساس داده‌ها و اطلاعات موجود از قبیل اطلاعات پایگاه و مفاد آرای قطعی دادگاه، تنظیم و به ورّاث قانونی و ذی‌نفعانی که اطلاعات آنان در سازمان موجود بوده و ذی‌نفع بودن آن‌ها محرز می‌باشد، به‌صورت سامانه‌ای (سیستمی) ابلاغ کند.

تبصره - چنانچه وارثی شناسایی نشود و یا در صورت محجور بودن هر یک از ورّاث، گواهی مذکور به دادستان محل ابلاغ می‌شود.

ماده ۱۱- سازمان در گواهی انحصار وراثت موارد زیر را درج می‌کند:

۱- تعیین ورّاث و میزان سهم‌الارث هر یک از آنان، با رعایت قوانین و مقررات حاکم بر احوال شخصیه.

۲- وجود وصیت‌نامه رسمی با ذکر مشخصات وصی و موصی‌له.

۳- مهلت اعتراض به گواهی مذکور و مرجع رسیدگی به آن و همچنین چگونگی قطعیت گواهی.

تبصره ۱- در صورتی که براساس گواهی پزشکی قانونی یا با استعلام از سامانه موضوع ماده (۵۴) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت مصوب ۱۴۰۰ حملی موجود باشد، گواهی انحصار وراثت با تصریح به وجود حمل صادر می‌شود.

تبصره ۲- به منظور آگاهی شهروندان از حقوق مترتب بر گواهی انحصار وراثت، سازمان، اطلاعات و قواعد حقوق مدنی ضروری از جمله تقسیم ارث حمل و حقوق و دیونی که به ماترک تعلق می‌گیرد را در پیوست گواهی یادشده درج می‌کند.

ماده ۱۲- گواهی انحصار وراثت صادره از سوی سازمان، ظرف ده روز پس از ابلاغ، قابل اعتراض در هیئت حل اختلاف است.

تبصره - سازمان مکلف است امکان ثبت اعتراض به گواهی انحصار وراثت را از طریق ادارات ثبت احوال، دفاتر ارائه‌دهنده خدمات ثبت احوال و همچنین به‌صورت غیرحضوری از روش‌هایی مانند ثبت درخواست در تارنمای سازمان فراهم کند.

ماده ۱۳- هیئت حل اختلاف پس از وصول اعتراض، ادله و مدارک ارائه‌شده را بررسی و درخصوص تأیید یا رد اعتراض، رأی مقتضی را صادر می‌نماید و به تمامی اشخاصی که گواهی مذکور به آنان ابلاغ شده و همچنین شخص معترض، به صورت سامانه‌ای (سیستمی) ابلاغ می‌کند. آرای هیئت ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ، قابل اعتراض در دادگاه ذی‌صلاح است و فرد معترض باید ظرف بیست روز گواهی ثبت اعتراض در دادگاه را به سازمان اعلام کند.

تبصره ۱- در مورد محجوران، رأی صادره به دادستان محل ابلاغ خواهد شد.

تبصره ۲- هیئت حل اختلاف مکلف است مهلت اعتراض به رأی و مرجع رسیدگی به آن را در رأی صادره قید کند.

ماده ۱۴- در صورت تعدد اعتراض‌کنندگان به گواهی انحصار وراثت، به کلیه اعتراض‌ها در هیئت حل اختلاف به‌صورت یکجا و توأمان رسیدگی می‌شود.

ماده ۱۵- سازمان براساس رأی قطعی‌شده هیئت حل اختلاف یا دادگاه، گواهی انحصار وراثت خود را اصلاح و ابلاغ می‌کند.

ماده ۱۶- ایرادهای موجود شکلی و سهو قلم و از جا افتادگی کلمات در گواهی انحصار وراثت که براساس اطلاعات موجود در سامانه‌های سازمان قابل رفع باشد، به هیئت حل اختلاف ارجاع نمی‌شود و در این موارد، سازمان گواهی انحصار وراثت اصلاحی را صادر و به اشخاص مربوط ابلاغ می‌کند. گواهی اصلاحی مذکور مطابق ترتیبات این آیین‌نامه، قابل اعتراض می‌باشد.

ماده ۱۷- در موارد زیر، گواهی انحصار وراثت، قطعی است و قابلیت استناد در دستگاه‌های اجرایی و سایر مراجع را دارد:

۱- نسبت به گواهی انحصار وراثت ظرف مهلت ده روز از تاریخ ابلاغ اعتراضی صورت نگیرد.

۲- نسبت به رأی هیئت حل اختلاف ظرف بیست روز اعتراضی صورت نگیرد که در این صورت گواهی انحصار وراثت براساس رأی هیئت مذکور صادر می‌شود.

۳- در موارد اعتراض به رأی هیئت حل اختلاف، رأی قطعی دادگاه صادر شود که در این صورت گواهی انحصار وراثت براساس رأی قطعی دادگاه صادر می‌شود.

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب‌نامه هیئت وزیران

شماره ۲۰۷۶۷۸ ت۶۳۶۰۸هـ

تاریخ ۱۴۰۳/۱۲/۲۸

ماده ۱۸- در صورت صدور حکم قطعی از سوی مراجع قضایی که مؤثر بر مفاد گواهی انحصار وراثت باشد از قبیل اثبات یا نفی نسب و آراء مبنی‌بر اصلاح تاریخ فوت، مرجع قضایی مربوط مکلف است رأی مذکور را به سازمان اعلام کند. سازمان نیز مکلف است گواهی انحصار وراثت اصلاحی را صادر و به ورّاث قانونی، ذی‌نفعان، شخص متقاضی و حسب مورد، دادستان ابلاغ کند.

ماده ۱۹- در مواردی که به جهاتی از قبیل اقامه دعوا یا اجرای اسناد لازم‌الاجرا نیاز به گواهی انحصار وراثت باشد و امکان استعلام برخط برای مراجع مربوط از جمله دفاتر خدمات الکترونیک قضایی و دفاتر اسناد رسمی وجود نداشته باشد، این مراجع مکلفند درخصوص اخذ گواهی انحصار وراثت از سازمان اقدام کنند.

ماده ۲۰- در مورد اعلامیه‌های فوت صادرشده تا پیش از اجرای قانون که منتهی به صدور گواهی انحصار وراثت نشده است، در صورت درخواست هر یک از وراث یا ذی‌نفعان و یا به‌موجب دستور مرجع قضایی یا اعلام مرکز در موارد نیاز اشخاص برای شناسایی وراث متوفی جهت اقامه دعوا، سازمان مکلف است گواهی انحصار وراثت را ظرف بیست روز از تاریخ دریافت درخواست یا دستور، با رعایت ترتیب مقرر در این آیین‌نامه صادر کند.

ماده ۲۱- هرگونه اتصال یا تبادل اطلاعات بین سامانه‌های موضوع این آیین‌نامه، براساس قانون مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی مصوب ۱۴۰۱ انجام می‌شود.

ماده ۲۲- در مواردی که هیچ‌گونه داده یا اطلاعاتی راجع‌به متوفی در پایگاه‌های اطلاعاتی سازمان موجود نباشد به طوری که سازمان امکان صدور گواهی انحصار وراثت را نداشته باشد سازمان باید ظرف (۲۰) روز، عدم امکان صدور گواهی را به متقاضی اعلام نماید. متقاضی صدور گواهی مذکور می‌تواند به دادگاه صالح مراجعه کند. رسیدگی به درخواست اصلاح گواهی‌های انحصار وراثت که توسط مراجع قضایی صادر شده است، در دادگاه صالح به عمل می‌آید.

ماده ۲۳- نحوه ابلاغ و اعلام الکترونیکی برگه(فرم)های مربوط به صدور گواهی انحصار وراثت به‌موجب شیوه‌نامه‌ای است که توسط سازمان تهیه و ابلاغ می‌شود.

محمدرضا عارف

معاون اول رئیس جمهور

رونوشت به دفتر مقام معظم رهبری، دفتر رئیس‌جمهور، دفتر رئیس مجلس شورای اسلامی، دفتر رئیس قوه قضاییه، دفتر معاون اول رئیس‌جمهور، دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام، دبیرخانه ستاد کل نیروهای مسلح، دیوان محاسبات کشور، دیوان عدالت اداری، سازمان بازرسی کل کشور، معاونت‌های قوانین و نظارت مجلس شورای اسلامی، امور تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات، کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات دولتی، معاونت‌های رئیس‌جمهور، نهادهای انقلاب اسلامی، روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران، دبیرخانه شورای اطلاع‌رسانی دولت و دفتر هیئت دولت. (۱۹۷۲۳۸۸۴)